

З М І С Т

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ	4
<i>Овчиннікова М. М.</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВПЛИВУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ В УМОВАХ ШКІЛ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ.....	4
<i>Ткаченко В. В.</i> ОЦІНКА СТУПЕНЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТОВАНOSTІ ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФОРМУЮЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	15
<i>Коленіченко Т. І.</i> АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ ЛЮДИНИ ПОХИЛОГО ВІКУ ДО УМОВ ГЕРАТРИЧНОГО ПАНСІОНАТУ	25
СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА І СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ	34
<i>Калько Р. М.</i> НАБУТТЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ ЯК ЗАСІБ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ	34
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	41
<i>Краснова Н. П.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В СИРИТСЬКИХ ЗАКЛАДАХ.....	41
<i>Дмитренко Т. О.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАТИВНО- ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ В ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	49
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	55
<i>Коношенко Н. А.</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	55
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ІЗ СІМ'ЄЮ	62
<i>Юрків Я. І.</i> МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПАТРОНАЖУ СІМЕЙ З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ ДІТЬМИ	62
<i>Chebotarivova E. V.</i> GENDER APPROACH IN THE PREPARATION OF STUDENT YOUTH TO FAMILY LIFE	72
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ	78
<i>Алексєєнко Т. Ф.</i> ЗМІСТ СОЦІАЛЬНИХ ОЧІКУВАНЬ СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ І СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ.....	78
<i>Кечик О. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	84
ПЕНІТЕНЦІАРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ	90
<i>Караман О. Л.</i> ВИЩА ОСВІТА В ПРОЦЕСІ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ У ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДАХ.....	90
<i>Мотунова Н. В.</i> ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	95
ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ	103
<i>Бондаренко В. В.</i> СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, У ПЕРІОД РОЗВИТКУ КНЯЗІВСЬКОЇ ТА ЦЕРКОВНО-МОНАСТІРСЬКОЇ ПІДТРИМКИ (з X до XIII ст.)	103
<i>Цибулько Л. Г.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ ТА ДІТЬМИ-СИРОТАМИ В ІСТОРІЇ Й ТЕОРІЇ ПЕДАГОГІКИ	107

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

УДК 37.013.42

Краснова Н. П.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В СИРІТСЬКИХ ЗАКЛАДАХ

Соціалізацію в сучасному суспільстві розуміють як процес засвоєння індивідом визначеної системи знань, норм та цінностей, які дозволяють йому функціонувати як повноправній людини суспільства. Соціалізація включає і соціально-контролюючі процеси цілеспрямованої дії на особистість, тобто виховання, і спонтанні процеси, які впливають на її формування. Індивід, який постає об'єктом соціалізації, є водночас і суб'єктом суспільної активності, тому соціалізація буде тоді успішною, коли людина братиме активну участь у творчо-перетворювальній суспільній діяльності.

Дитина у процесі соціалізації не є пасивним ланцюгом. Вона входить до системи суспільних відносин та сама відтворює їх залежно від того, як дорослішає. Вона намагається наслідувати, на неї впливають авторитетні особистості. При цьому домінуючий вплив мають дорослі. Спілкування з дорослими допомагає дитині встановлювати соціальні контакти, пізнавати себе й інших, вона сильно впливає на особливості та розвиток її спілкування з однолітками.

На жаль, традиційною вітчизняною практикою щодо сімей, у яких виявлено погане ставлення до дітей, залишається відрив дитини від сім'ї, а також позбавлення батьківських прав. Однак ці заходи сьогодні визнані неефективними, тому що наявна система інтернатів, дитячих будинків не забезпечує успішну соціалізацію їх випускників [1].

Випускники сирітських закладів мають соціально-психологічну неадаптованість: інфантилізм, сповільнене самовизначення, незнання й несприйняття самого себе як особистості, нездатність до усвідомленого вибору своєї долі, утриманство, нерозуміння споживчого боку життя, питань власності, економіки, перевантаженість негативним досвідом, негативні цінності й моделі поведінки.

Усе вищесказане зумовило вибір теми нашої статті, метою якої є розкрити деякі аспекти діяльності соціального педагога в сирітських закладах, а саме соціально-педагогічної діагностики, соціального виховання, соціально-профілактичної роботи й роботи із захисту прав та інтересів випускників шкіл-інтернатів та дитячих будинків.

Проблемами розвитку дітей у сирітських закладах займалися Т. Войтенко, М. Миронова; соціальне сирітство як генезис та його профілактику розглядала І. Дементьева; соціалізація та навчання соціальних сиріт, адаптація випускників інтернатних закладів, які залишилися без батьківського піклування, визначили О. Лебедєв, О. Майоров, Є. Чепурних, В. Золотухіна, Г. Сім'я та ін. Однак проблема надання конкретної допомоги випускникам сирітських закладів у діяльності соціального педагога не є достатньо вивченою [1; 3; 7; 8].

Роботу соціального педагога з випускниками шкіл-інтернатів або дитячих будинків ведуть за напрямками, які відповідають функціям професійного статусу.

I. Соціально-педагогічна діагностика (визначення соціального статусу випускника).

Метою цього напрямку є визначення первинної адаптації в нових умовах.

Зміст діяльності:

- діагностика потреб у подальшому піклуванні, які виникли у зв'язку з порушенням соціалізації;
- діагностика соціальної ситуації (наявність умов, які сприяють адаптації (навчання, робота, можливості проведення дозвілля);
- вивчення рівня розвитку соціальної поведінки (відхилення від соціальних норм та правил);
- діагностика відхилень у соціальній поведінці та причин, які їх викликають;
- вивчення особливостей соціальної адаптації вихованців для визначення тих, які потребують розвитку та спеціального формування соціально необхідних навичок, зокрема й навичок міжособистої взаємодії;
- діагностика розвитку «соціальної мережі» випускника.

Визначення соціального статусу проводиться під час бесід та тестувань, а також вивчаючи документи. Щоб виявити проблеми, які йому належить вирішити, соціальний педагог збирає відомості про стан фізичного або психічного здоров'я, про умови життя до виходу із закладу для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків. Потім складає індивідуальний план сумісної з випускником роботи з метою надати йому допомогу в працевлаштуванні, житті [3].

II. Соціальне виховання.

Мета: соціальна професійна допомога випускникам та вихованцям інтернатних закладів у їх соціалізації.

Зміст діяльності:

- робота з корекції та розвитку соціальної компетенції, життєвих умінь та навичок (групова та індивідуальна форми);
- корекція різних відхилень у поведінці (агресія, аутоагресія);
- корекція проблем, які пов'язані зі шкідливими звичками (алкоголізм, наркоманія та ін.);
- корекція, яка пов'язана з міжособистісними конфліктами;
- робота над реконструкцією та підтримкою «соціальної мережі».

Оскільки соціальні навички, якими володіє випускник, можна віднести до ресурсів, які забезпечують готовність до подолання конкретних труднощів, допомога з оволодіння необхідних навичок є важливою складовою роботи соціального педагога. Сумісна праця соціального педагога та випускника в цьому напрямку (оволодіння навичками спілкування, поведінки та ін.) необхідна також у випадку, якщо проблеми випускника зумовлені недостатнім оволодінням визначеними соціальними навичками.

Несформованість соціальних навичок – важливий чинник виникнення дезадаптивної й навіть асоціальної поведінки, яка виявляється в невмінні підтримувати контакти або в агресивній поведінці до інших людей. Це може мати такі наслідки: замкненість, страх та соціальна ізоляція [7].

Мета роботи соціального педагога – за допомогою короткого, але інтенсивного курсу навчити випускника навичкам, які допоможуть йому легше й продуктивніше проживати різні ситуації.

Роботу з формування навичок можна приводити і в індивідуальній, і в груповій формах.

Індивідуальні заняття дозволяють працювати над формуванням саме тих навичок, які недостатньо розвинуті в конкретного випускника. Група демонструє аналог з природним оточенням. На заняттях пропонують моделі поведінки з повсякденного життя й надають можливість виробити навички, а також отримати від інших учасників зворотній зв'язок і реакції, з якими вони стикаються в повсякденному житті.

Перевага індивідуальних та групових тренінгів

Перевага індивідуальної роботи	Перевага групової роботи
<ul style="list-style-type: none"> • Випускник має більше можливостей зайнятися вправами. • Соціальному педагогу легше підлаштуватися до індивідуальних особливостей вихованця. • Мала вірогідність, що випускник буде демонструвати небажану поведінку. • Немає ризику негативного (асоціального) впливу інших випускників один на одного. • Легше забезпечити конфіденційність проблем випускника. 	<ul style="list-style-type: none"> • Випускники демонструють один одному моделі поведінки й можуть вчитися один в одного. • Можна виконувати вправи за участю кількох партнерів. • Випускники отримують зворотний зв'язок від інших учасників. • Випускники вчаться співпрацювати. • Випускники розглядають проблеми з різних поглядів. • Випускники можуть поділитися своїми проблемами й знайти спільне рішення.

Групову роботу з оволодіння соціальними навичками краще застосовувати як превентивну програму для випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків. Профілактичні програми, що проводяться у подібних закладах, можуть бути основою, на якій побудована подальша робота. При цьому вони повинні відповідати певним *вимогам*:

Співвідношення з рівнем розвитку. Програма повинна співвідноситися до рівня розвитку вихованця та бути спрямованою на роботу з проблемами, які актуальні для нього в цей час. Для випускників інтернатних закладів важливими темами є майбутня професійна діяльність (навчання, робота), стосунки з друзями, вільний час, сексуальність та ін.

Конкретність. Зміст та цілі програми повинні бути конкретними, час дії відомий заздалегідь.

Активність. Робота з формування навичок – не бесіда, а сумісна діяльність, де випускник повинен брати активну участь.

Змістовність. Мета, зміст та методика програми повинні бути спрямовані на рішення проблем випускника.

Мотивація. Цей чинник складається з останніх. Якщо програма задовольняє всі перераховані чинники, вона є мотивованою. Однак іноді цього недостатньо й необхідно докласти більше зусиль, щоб знайти підхід до того, з ким проводиться робота та побудувати робочі відносини.

Застосування до роботи значущих дорослих, з якими склалися близькі стосунки, або моделі, яким вихованець довіряє. Значущим дорослим надають інформацію, вони підтримують участь випускника у програмі та отримують, якщо є потреба, консультації та допомогу проводять також зустрічі, під час яких обговорюють процес програми та питання, які хвилюють.

Протидія ризику. Програма повинна враховувати фактори ризику, які існують у житті випускника (асоціальна, протиправна поведінка) та протидія їм. Чим більше факторів ризику, тим інтенсивнішою повинна бути програма. Чинники протидії ризику можуть спрацьовувати двома способами: 1) захист від вже наявного фактора ризику; 2) запобігання появи фактора ризику.

Чим більшій кількості вимог відповідає програма, тим більше шансів, що вона буде ефективною.

Прийомів *індивідуальної роботи* з формування соціальних навичок чимало. Для того, щоб проводити цю роботу, треба знати проблеми випускників, а довідатися про це можна з бесід та спостережень. Крім цих діагностичних методів, можна використовувати інші техніки.

Інтерв'ю про повсякденне життя. Під час інтерв'ю соціальний педагог може отримати інформацію про поведінку та соціальні навички вихованця. Для його проведення треба взяти кілька аркушів та разом з випускником скласти схему дня. Цю схему заповнити конкретно та наочно. Отриманий матеріал надасть інформацію про соціальну компетентність випускника, а він може подумати про цілі, які йому необхідно ставити перед собою для розвитку тих чи інших навичок.

Іноді в процесі інтерв'ю стає очевидним, що випускнику немає чим займатися у вільний час або він не знає, чим його зайняти. У таких випадках треба сфокусувати увагу на тому, чим відрізняється один день від іншого.

Пояснення «навіщо». При формуванні навичок важливу роль грає використання пояснень «навіщо». «Навіщо» вказує на причину адекватності та доцільності тієї чи тієї поведінки, на те, яку користь отримує випускник, якщо продемонструє таку поведінку. Пояснення «навіщо» повинні бути короткими та зрозумілими, у ньому треба називати бажану поведінку, а не заперечувати небажане. Пояснення повинно бути прив'язано до того, як сам випускник сприймає ситуацію.

Розбивка навички на кроки. Навчаючи випускника новим навичкам, соціальний педагог повинен поділити кожен з них на чіткі кроки. Формулювання кроків повинне бути таким, щоб воно потім дозволяло простежити їх виконання.

Схема формування навичок



Підготовчий етап. Збір інформації. Соціальний педагог повинен пояснити, яким навичкам навчатимуть та де він може їх застосовуватися. Кроки: а) випускник розповідає ситуацію; б) програвання ситуації (випускник грає себе, соціальний педагог – партнера); в) подяка випускнику за гру; г) укажіть, що випускник робив добре; д) укажіть, що можна зробити по-іншому.

Соціальний педагог указує, який елемент поведінки міг бути іншим, завдяки тому, що навичка, яку вивчають має вводиться як новий вид поведінки, підвищується вірогідність, що вихованець почне розмірковувати над альтернативою поведінки.

Збір інформації повинен бути коротким, не акцентуючи на неадекватній поведінці.

Зворотній зв'язок. Якщо випускник демонструє неадекватну поведінку, він потребує зворотного зв'язку для того, щоб зрозуміти свої помилки. Фактично зворотній зв'язок стає початковим кроком для формування навички.

Інструктування та підказування поведінки. Інструктування використовують у ситуації, коли випускник ще не демонструє адекватної поведінки. Підказування поведінки – це реакція на неадекватну поведінку, яка була. Кроки інструктування: а) зробити зауваження; б) сказати конкретно, що необхідно робити в цій ситуації; в) пояснити, чому це адекватно; г) переконатися, що випускник зрозумів.

Підказування поведінки використовують для навчання альтернативній поведінці. Кроки: а) сформулювати позитивне зауваження; б) назвати позитивні дії; в) обговорити те, що зроблено неправильно; г) сказати, що викликає сумнів; д) спитати, якою могла б бути альтернатива, запропонувати її; е) спитати про доцільність альтернативної поведінки, описати її; є) обговорити можливість використання випускником альтернативних форм поведінки.

Демонстрація. Соціальний педагог демонструє бажану навичку. Кроки: а) прохання про увагу; б) демонстрація бажаної поведінки; в) спитати у випускника, що він бачив; г) пояснити, «навіщо» така адекватна поведінка; д) обговорити, де й коли можна використовувати цю навичку; ж) переконатися, що випускник зрозумів.

Соціальний педагог показує як має виглядати навичка, називає (застосовуючи чіткі формулювання) різні кроки, з яких складається навичка, указує на моменти, які потребують особливої уваги. Дуже важливо, щоб опис адекватної поведінки був конкретним та не припускав іншого тлумачення. Соціальний педагог дає пояснення «навіщо», тобто наводить причину, яка свідчить про користь цієї навички для випускника.

Вироблення бажаної поведінки. Цей етап найбільш довгий, ефективний, важливий у навчанні новим навичкам. Кроки: а) прохання про повторення поведінки, яку показав соціальний педагог; б) зворотній зв'язок з побаченого; в) повторити ще раз; г) обговорити, де й коли можна застосовувати цю навичку.

Зворотний зв'язок на адекватну поведінку передбачає передачу інформації, той, хто отримав зворотній зв'язок, чітко знає, що й коли він зробив добре. Зворотний зв'язок використовують, щоб посилити ті навички, які є у випускника та стимулювати використання їх у житті. Зворотній зв'язок на адекватну поведінку – спосіб підвищення впевненості випускника у своїх силах, що збільшує вірогідність того, що він буде частіше застосовувати його.

Щоб оцінити переваги та недоліки визначеної поведінки, а потім шукати альтернативу, можна використовувати техніку «Аналіз витрат – прибутку». *Аналіз проводять за такими кроками.* 1. Пояснити, над чим працювати. 2. Обрати конкретну ситуацію, у якій виявлялася аналізована поведінка. Записати її на аркуші. 3. Поділити аркуш на дві колонки («Переваги», «Недоліки»). 4. Узагальнити разом з випускником та записати переваги визначеної поведінки. Якщо випускник їх не знаходить, запропонувати свої. 5. Узагальнити недоліки, записати, запропонувати свої, якщо випускник погоджується. 6. Якщо необхідно доповнити узагальнені переваги та недоліки, обговорити інші ситуації, де схожа поведінка відігравала визначну роль. 7. Кожний недолік та перевагу оцінити від 0 до 100 балів. Підрахувати бали. Таким чином складається уявлення про баланс між перевагою та недоліками. 8. Пошук разом з випускником альтернатив поведінки, які повинні мати якомога більше переваг на відміну від недоліків [10].

Рішення проблем вибору та конфліктних ситуацій. Якщо перед випускником постала проблема вибору або він стає учасником конфлікту, який він не може вирішити, доцільно провести *інвентаризацію* всіх можливих рішень. Кроки:

1) формулювання питання або проблеми, запис на аркуші, поділ його на чотири стовпчики;

2) складання списку всіх можливостей. Соціальний педагог записує всі варіанти рішення проблеми, які називає випускник в один стовпчик, неадекватні – теж. Потім пропонує свої варіанти рішень і теж уписує;

3) інвентаризація переваг та недоліків. Недоліки та переваги, на думку випускника, вписуються у другий та третій стовпчики, після чого кожний варіант оцінюється «плюс» або «мінус» (в останньому стовпчику);

4) попередній вибір. Якщо у випускника виникнуть труднощі, то треба запропонувати поміркувати над цим й повернутися до питання через деякий час;

5) підготовка до застосування рішення на практиці. Соціальний педагог допомагає випускнику додумати, як це зробити, також обговорюється час, протягом якого буде рішення апробовано.

III. Соціально-профілактична робота.

Мета: попередження можливих порушень у соціальній адаптації випускників та створення умов для повноцінного особистого розвитку.

Зміст діяльності:

- консультації з іншими спеціалістами з питань створення умов, які позитивно впливають на розвиток здібностей випускника до адаптації;

- сумісна робота з випускником та його оточенням (із залученням інших спеціалістів) над створенням нової «соціальної мережі», якщо її немає;

- оптимізація взаємодії випускників з оточенням;

- соціально-правове просвітництво випускників;

- профілактика виникнення шкідливих звичок;

- профілактика міжособистісних контактів.

IV. Робота із захисту прав та інтересів випускників.

Мета: захист прав та інтересів випускників, представництво інтересів випускника у правоохоронних та адміністративних органах.

Зміст діяльності:

- рішення питань, які пов'язані з наявністю документів, необхідних для життєвлаштування;

- допомога в питаннях, які пов'язані із захистом прав та інтересів;
- представництво у правоохоронних та адміністративних органах;
- надання допомоги у виборі професії та працевлаштуванні;
- надання допомоги в отриманні житла та життєвладштуванні.

Отже, один з важливих аспектів діяльності соціального педагога – надання допомоги випускнику у вирішенні тих труднощів, які пов'язані з процесом його адаптації в нових умовах самостійного життєвладштування, створення умов, які сприяють розвитку випускника, допомога йому в прагненні впоратися зі складною життєвою ситуацією.

Важливе місце при цьому в роботі соціального педагога посідає можливість залучення ресурсів різних спеціалістів, котрі займаються проблемами дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування.

Без тісної співпраці багатьох спеціалістів неможливо говорити про ефективність роботи соціального педагога, оскільки його діяльність є невід'ємною та дуже важливою частиною роботи всього колективу загалом.

Література

1. **Иванов А. В.** Социальная педагогика : учеб. пособие / А. В. Иванов и др. ; под общ. ред. проф. А. В. Иванова. – М. : Дашков и К, 2010. – 424 с.
2. **Зверева І. Д.** Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика : монографія / І. Д. Зверева. – К. : Логос, 1998. – 416 с.
3. **Лебедев О. Е.** Социализация и образование социальных сирот / О. Е. Лебедев, А. Н. Майоров. – М. : Академия, 2002. – 182 с.
4. **Оржеховська В. М.** Профілактика правопорушень серед неповнолітніх / В. М. Оржеховська. – К. : Логос, 1996. – 216 с.
5. **Психология развивающейся личности** / под ред. А. В. Петровского. – М. : Педагогика, 1987. – 218 с.
6. **Радина Н. К.** Некоторые особенности формирования Я-концепции у детей в условиях депривации детско-родительских отношений / Н. К. Радина. – Нижний Новгород, 1993. – 161 с.
7. **Семья Г. В.** Проблемы и технологии адаптации и социализации выпускников – детей-сирот, оставшихся без попечения родителей, и лиц их числа : метод. материалы / Г. В. Семья. – М. : Владос, 2008. – 106 с.
8. **Технологии социальной работы по профилактике безнадзорности в учреждениях социального обслуживания семьи и детей** : науч.-метод. пособие / под ред. Л. С. Алексеевой. – М. : Академия, 2001. – 198 с.
9. **Шаг за шагом: индивидуальное консультирование выпускников детских домов и школ-интернатов** / Н. Владимирова, Х. Спаньярд. – М. : Генезис, 2007. – 176 с.
10. **Шипицына Л. М.** Психология детей-сирот : учеб. пособие / Л. М. Шипицына. – СПб. : Питер, 2005. – 215 с.

Краснова Н. П. Деякі аспекти діяльності соціального педагога в сирітських закладах

У статті розкрито деякі аспекти діяльності соціального педагога в сирітських закладах, а саме окреслено мету та напрями роботи з визначення соціального статусу випускника, соціальну професійну допомогу випускни-

кам та вихованцям інтернатних закладів у їх соціалізації, зміст соціально-профілактичної роботи й роботи із захисту прав та інтересів випускників сирітських закладів.

Ключові слова: діагностика соціального статусу випускника сирітського закладу, соціальне виховання, соціально-профілактична робота, захист прав та інтересів випускників шкіл-інтернатів та дитячих будинків.

Краснова Н. П. Некоторые аспекты деятельности социального педагога в сиротских учреждениях

В статье раскрываются некоторые аспекты деятельности социального педагога в сиротских учреждениях, а именно: определяется цель и направления работы по определению социального статуса выпускника, социальная профессиональная помощь выпускникам и воспитанникам интернатных учреждений в их социализации, социально-профилактическая работа по защите прав и интересов сиротских учреждений.

Ключевые слова: диагностика социального статуса выпускника сиротского учреждения, социальное воспитание, социально-профилактическая работа, защита прав и интересов выпускников школ-интернатов и детских домов.

Krasnova N. P. Some aspects of the social teacher in residential institutions

The article presents some aspects of the social teacher in residential institutions, namely: is determined by the purpose and direction of work on definition of social status of the student, the social professional help to the graduates and the pupils of boarding schools in their socialization; socio-preventive work on the protection of the rights and interests of the orphanages.

Key words: diagnosis of the social status of the graduate of the orphan institutions, social education, social-preventive work, protection of the rights and interests of the graduates of schools-boarding schools and children's homes.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2011 р

Прийнято до друку 26.08.2011 р.